# دستـور کمانچـه
## کتاب اول

**شیمـا شـاه‌محمـدی**

شـاعر: **پروانه رهروان**

**مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور**
**تهران ۱۴۰۰**

# فهرست مطالب


سخنی با هنرآموز ..... ۷
یک تجربه: بازی صدا ..... ۱۰
معرفی اجزای ساز ..... ۱۱
یک تجربه: بازی بالارفتن از درخت ..... ۱۳
حرکت دست راست ..... ۱۴
یک تجربه: بازی موج ..... ۱۵
یک تجربه: بازی الّاکلنگ ..... ۱۸
یک تجربه: بازی ترمز ماشین ..... ۲۶
یک تجربه: بازی رژه‌ی سربازها ..... ۲۸
یک تجربه: بازی سرباز ..... ۲۹
یک تجربه: بازی اسب ..... ۳۸
یک تجربه: بازی سکسکه ..... ۴۲
یک تجربه: بازی قطار ..... ۴۷
توضیح اصطلاحات و مفاهیم ..... ۶۱
منابع ..... ۶۳

## سخنی با هنرآموز

این کتاب با تمرکز بر آموزش ابتدایی ساز کمانچه به کودکان نوشته شده و عمده‌ی روش‌های آموزشی کتاب نیز در این چارچوب است. بنابر مطالعات و تجربیات گسترده، تلفیق آواز و حرکت، از کارآمدترین شیوه‌ها برای آموزش موسیقی است. بر این اساس، نگارنده تأکید دارد که هنرجویان پیش از اجرای درس‌ها بر روی ساز، هر درس را با آواز بخوانند. اگر درس با شعر همراه باشد، آواز خواندن در وهله‌ی اول می‌تواند به همراه شعر صورت پذیرد و در مرحله‌ی دوم با سرایش نت‌ها همراه شود. ترغیب هنرجویان برای سوارکردن کلمات روی حرکات نغمه‌ها به عنوان جایگزین شعرِ ارائه‌شده در هر درس، هم مشوق هنرجویان به خلاقیت‌های زبانی‌ـکلامی است و هم به رابطه‌ی صمیمانه‌تر آن‌ها با درس مربوطه کمک می‌کند. با این حال، پرهیز این کتاب از همراه‌کردن همه‌ی درس‌ها با کلام و شعر، هدفی را تعقیب می‌کند: تثبیت استقلال نسبی موسیقی و متن زبانی در ذهن هنرجو.

چنان‌که اشاره شد، این تلفیق آواز و حرکت‌کردن است که می‌تواند به‌خصوص آموزش موسیقی را در مسیری درست پیش ببرد. انواع حرکات، از ایستادن و دست‌زدن و پازدن گرفته تا راه رفتن و حرکات موزون، فضای غنی و پرنشاطی فراهم می‌کند که درک ریتم برای هنرجو عملی شود. در مجموع، هدف این است که هنرجو، پیش از اجرای درس روی ساز، به لحاظ ذهنی و بدنی، درک درستی از درس به دست بیاورد.

تجربه نشان داده است آموزش موسیقی به نوآموزان به صورت گروهی کارآمدتر از آموزش انفرادی است. توصیه می‌شود کلاس‌ها حتی‌الامکان در گروه‌های دو تا چهار نفره برگزار شوند. هنرجویان پس از اینکه از عهده‌ی اجرای دقیق درس‌ها برآمدند، گروه‌بندی می‌شوند. در گروه‌بندی هنرجویان برای نواختن درس‌ها بهتر است از تفکیک آن‌ها به قوی و ضعیف اجتناب شود. این گروه‌بندی امکان سؤال و جواب جملات موسیقی، و در مرحله‌ی دیگر چندبخشی نوازی‌های ساده را فراهم می‌کند. هم‌نوازی و هم‌خوانیِ هر درس به صورت جمعی، بازدهی روند آموزش را به نحو چشمگیری افزایش می‌دهد.

پیشنهاد می‌شود زمان آموزش کلاس برای آموزش درس‌های این کتاب به سه قسمت تقسیم شود:

### قسمت اول کلاس: حرکت کردن و آواز خواندن

در این قسمت هنرآموز با هنرجویان حرکت می‌کند و به تمرین‌های تنفسی و آزادسازی عضلات می‌پردازد. هنرآموز کلیات آموزه‌های تکنیک آلکساندر، یوگا، تای‌چی یا نظایر آن را به فراخور اطلاعات خود به شیوه‌ای قابل‌هضم برای هنرجو ارائه می‌کند. هر جلسه‌ی کلاس را می‌توان تنها به یک حرکت تنفسی و یک حرکت عضلانی اختصاص داد و در جلسه‌ی بعد، پیش از معرفی حرکت تازه، حرکت جلسه‌ی قبل را مرور کرد.

آواز خواندن درس‌ها، که به آن اشاره شد، باید در همین قسمت و پس از نرمش‌های تنفسی‌ـعضلانی صورت پذیرد.